הא שור שהוא פקח פטור אמר ר' ירמיה לא

מבעיא קאמר לא מבעיא שור שהוא פקח

דחייב אבל שור חרש שומה וקמן אימא

חרשותו גרמה לו קמנותו גרמה לו וליפמר

קמ"ל א"ל רב אחא לרבינא והתניא נפל

לתוכו בר דעת פמור מאי לאו שור בר

א) לעיל נב:, ב) [כריתות כא:), ג) [לעיל ח: וש"כן, ד) [ב"מ פט.], ו) כלאים פ"ח מ"ו נד.], ה) [קידושין לה.], ט) [שמות יט], י) [שם כב], כ) ווימרא יטו. ל) ודברים כז. ע) רש"ל. פו ועי׳ מוס׳ שבת עג: ותוספות כתובות

תורה אור השלם ו. בעל הבור ישלם כסף יָשׁיֵּם בֶּסֶף יְשְׁיֵּם לְּבְעָלְיו וְהַמֵּת יִהְיֶה לו: יייייי ייייי לּבְּעָלִיו 2. לא תגע בו יָד כִּי סַקוֹל יָסַקַל אוֹ יַרה יִיַּרָה אם בהמה אם איש לא .3 על כל דבר פשע על שור על חמור עַל שַּׂלְמָה עַל כָּל אֲבֵרָה אַשר יאמר כי הוא זה שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִּׁיעֻן אֶלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִּם אֶלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִּם לרעהו יָג בַּיוּיִג 4. וְכֵן תַּעֲשֶׂה לַחֲמֹרוֹ וְכֵן ַבְּשֶׁה לְכָל אֲבַדַת אָח תַּעֲשָּׁה לְכָל אֲבַדַת אָח אֲשֶׁר תֹאבד ייי ְּגַשֶּׁי תּאבֶד מִמֶּנוּ וּמְצָאתֶה לא תוּכַל לְהָתְעַלֵם: דברים כב ג יְּיִהְיָּבֶּבֶה. 5. וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבְּּת לַיְיִ אַלֹהֵיךִּ לֹא תַעֲשֵׂה כָל עבדר ואַמתר ובהמתר וגרך אשר בשעריף:

6. וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבְּּת לַיִייְ אַלֹהָיף לא תַעַשָּׁה כָל אַלהָיף אָשֶׁר בּשְׁעֶרִיף לְמֵעֵן זְנוּת תַמֹלְרף וְכָל בְּהַמְּתָּך וְצִרְךּ תַמֹלְרף וְכָל בְּהַמְתָּךּ וְשׁוֹרְךּ מָלְאָבָה וֹאָמָתֶר וְשׁוֹרְ מָשֶׁר בִּשְׁעֶרִיף לְמֵעֵן זְנוּת עַבִדָּךְ וַאֲמֶתְרָ כַּמוֹרָ: . דברים ה יג

7. וָנָתַתָּה הַכָּסֶף בְּכֹל אַשֶׁר תִּאַוָּה נַפָּשָׁרְ בַּבָּקָר ובצאן וביין ובשכר ובכל בַיֵּיִן וּבַבֶּ תִּשְׁאָלְךּ נַפְּי יִיזם לִפְנֵי וּבֵּיתֶּךְ: דברים יד כו גַּשְׁלֶּךְ נְשְׁמֵּחְתָּ אָתְּה גַבְּלָתְ שָׁם לְפָּנֵי יִי גַבְּלֶתְ שָׁם דִּפְשָׁךְ גַבִּיתִם יד כו בהמתך דדברות הראשונות בלל. לא חשיב ליה כלל ופרט הא שור והוא פקח פטור. בחמיה: מין כן דעם. היינו אדם ואפי׳ המרוחקים זה מזה דאחרונות וראשונות חדא מילתא הוא שוטה מין בן דעת הוא: שור חרש שוטה וקטן. שור שהוא הים דוכור ושמור בדבור אחד נאמרו ור"ה מ. שבועות כ:ן: חרש או שוטה או קטן או סומא או מהלך בדרך בלילה ואפילו הוא ואימא מה הפרט מפורש דבר שנבלתו מטמא. מימה ש[א"כ] פקח: מתני' ולהפרשה הר סיני. אם נהמה אם איש כמיני ואנן מרבינן חיה ועוף בגמרא:

ולמשלומי כפל. ואע"ג דכתיבי משור

ועד חמור שאר בהמה וחיה מרבינו

בגמ' וכן בכולהו: לפריקה. עזוב תעזוב עמו (שמות כג): לכלאים. דהרבעה אע"ג דכתיבי בהמתך לא תרביע כלאים הוי נמי חיה ועוף בכלל כדיליף בגמרא וכן לענין כלאים דהנהגה דלא תחרוש בשור וחמורט: בהווה. בדבר הרגיל להיות: גבו' חיה בכלל בהמה. דכתיב זאת הבהמה אשר תאכלו וכתיב בתריה איל ולבי ודברים ידו: לתשלומי כפל על כל דבר פשע על שור כו' כל דבר פשיעה. ואפי׳ דבר שאין בו רוח חיים בפרק מרובה (לקמן סב:): משבת. דכתיב שורך וחמורך וכל בהמתך (דברים ה): יליף בהמתך בהמתך משבת. מה להלן חיה ועוף בכלל כדמפרש לקמי׳: בדברות הרחשונות נחמר בהמתך. ולא נאמר בהן שור וחמור ובדברות האחרונות הוסיף להזכיר שור וחמור: והלא. אף הן בכלל כל בהמתך האמור בלידן הוי: מה שור וחמור החמור כחן חיה ועוף כיולה בהן. ולקמיה מפרש טעמה מוכל דמשמע ריבוי: אף כל. מקום שנאמר שור וחמור כגון פריקהם וחסימהי ודומין להן חיה ועוף כיולא בהן: נכחוב רחמנה חד פרטה. ודרשינן כל דדמי ליה משני לדדין מדכתב חידך חם אינו ענין לדבר שנבלתו מטמאה תנהו לענין עופות דדמי לפרטא בחד לד דהוו בעלי חיים דכוותיה: כתב רחמנה שור. דלה הצטריך דהה קדוש הוא בבכורה ומחמור קאתי תנהו לענין סוסים וגמלים דדמי לפרטה משני נדדין נבלתו מטמחה ובעלי חיים הן אבל עופות לא: ריבויא הוא. ולא מדרש בכלל ופרט וריבה הכל: פרי מפרי. ולד מולד יין מענבים ושכר מתמרים למעוטי כמהין ופטריות ומים ומלח דאינו פרי מפרי וגדולי קרקע למעוטי דגים שאינן נקחין בכסף מעשר: השתח דחמרם כל ריבויה הוח. ואפי׳ עופות למה לי דפרט בהמה ושור וחמור: אי הכי. דכלאים משבת ילפינן: אדם נמי ליתסר. למשוך בקרון עם הבהמה דהא גבי שבת מוזהר כבהמה דכתיבם ועבדך ואמתך ובהמתך: פפונחי שם מקום: רב אחא בר יעקב. מפפונאי סיה דאמרינן בהשותפין (ב"ב דף טו.) דריש רב אחא בר יעקב מפפונאי דשטן ופנינה לשם שמים נתכוונו: להנחה הקשתיו. עבד ואמה לבהמה אבל לא לענין איסור אחר:

פרט ל"ל דבכלל בהמתך

נמי כתיב ועוד כשאומר מה הפרט מפורש בעלי חיים אף כל בעלי חיים ועופות בכלל היכי ס"ד דאתרבו עופות לימא דכללא גופיה ממעט להו: פרי מפרי וגדולי קרקע. הכא משמע דבקר ונאן אקרי גידולי קרקע ותימה דבפ"ק דקדושין (דף יז.) גבי הענקה אמר דאי כתב רחמנא גורן ה"א גידולי קרקע אין בעלי חיים לא כתב רחמנא לאן וי"ל דלענין דבר היולא ממש מן הארץ לא חשיב בהמה גידולי קרקע ואין להאריך כאן יותרש:

דעת א"ל לא אדם אלא מעתה אדם בן דעת הוא דפטור הא לאו בן דעת הוא דחייב שור ולא אדם כתיב אלא מאי בן דעת מין בן דעת א"ל והתניא נפל לתוכו שור בן דעת פטור אלא אמר רבא אשור והוא חרש שור והוא שומה שור והוא קטן דוקא אבל שור והוא פקח פטור מאי מעמא דבעי ליה עיוני ומיזל תניא נמי הכי שנפל לתוכו שור חרש שומה וקטן וסומא ומהלך בלילה חייב פקח ומהלך ביום פטור: מתני' אחד שור ואחד כל בהמה ילנפילת הבור ולהפרשת הר סיני יולתשלומי כפל יולהשבת אבידה "לפריקה ילחסימה זלכלאים "ולשבת "וכן "חיה ועוף כיוצא בהן א"כ למה נאמר שור או חמור אלא שדבר הכתוב בהווה: גמ' לנפילת הבור יכסף ישיב לבעליו כתיב כל דאית ליה בעלים כראמרן להפרשת הר סיני 2אם בהמה אם איש לא יחיה 2וחיה בכלל בהמה הויא אם לרבות את העופות לתשלומי כפל כראמרינן יעל כל דבר פשע כלל כל דבר פשיעה להשבת אבידה ילכל אברת אחיך לפריקה יליף חמור חמור משבת סלחסימה יליף שור שור משבת לכלאים אי כלאים דחרישה יליף שור שור משבת אי כלאים דהרבעה יליף בהמתך בהמתך משבת וגבי שבת מנלן דתניא ר' יוסי אומר משום ר' ישמעאל בדברות הראשונות נאמר יעבדך ואמתך ובהמתך ובדברות האחרונות נאמר יושורך וחמורך וכל בהמתך והלא שור וחמור בכלל כל בהמה היו ולמה יצאו לומר לך מה שור וחמור האמור כאן חיה ועוף כיוצא בהן אף כל חיה ועוף כיוצא בהן אימא בהמה דדברות הראשונות כלל שורך וחמורך דדברות האחרונות פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרם שור וחמור אין מידי אחרינא לא אמרי וכל בהמתך דדברות האחרונות חזר וכלל כלל ופרם וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה

הפרט מפורש בעלי חיים אף כל בעלי חיים ואימא מה הפרט מפורש דבר שנבלתו מטמא במגע ובמשא אף כל דבר שנבלתו מטמא במגע ובמשא יאבל עופות לא אמרי א"כ נכתוב רחמנא חד פרטא הי נכתוב רחמנא אי כתב רחמנא שור ה"א קרב לגבי מזבח אין שאינו קרב לגבי

מזבח לא כתב רחמנא חמור ואי כתב רחמנא חמור ה"א קדוש בבכורה אין שאין קדוש בבכורה לא כתב רחמנא שור אלא וכל בהמתך ריבויא הוא וכל היכא דכתב רחמנא כל ריבויא הוא והא גבי מעשר דכתיב כל וקא דרשינן ליה בכלל ופרט דתניא יונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך כלְלָ בבקר ובצְאָן וביין ובשכר פּרִט ובכל אשר תשאלך נפשך חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע אף כל פרי מפרי וגידולי קרקע אמרי בכל כללא כל ריבויא איבעית אימא כל גמי כללא הוא מיהו האי כל דהכא ריבויא הוא מדהוה ליה למכתב ובהמתך כדכתיב בדברות הראשונות

וכתב וכל בהמתך ש"מ ריבויא השתא ראמרת כל ריבויא הוא בהמתך דדברות הראשונות ושור וחמור דדברות האחרונות ל"ל אמרי שור לאגמורי שור שור לחסימה חמור לאגמורי חמור חמור לפריקה בהמתך לאגמורי בהמתך בהמתך לכלאים אי הכי אפילו אדם ליתסר אלמה תגן יאדם מותר עם כולן לחרוש ולמשוך אמר רב פפא ייפפונאי ידעי מעמא ייאדם מותר עם כולן לחרוש

דהא מילתא ומנו רב אחא בר יעקב אמר קרא 'למען ינוח עבדך ואמתך מספר מולי מספר ממר כמוך להנחה הקשתיו ולא לדבר אחר: שאל רבי חנינא בן עניל את רבי חייא בר אבא מפני מה בדברות הראשונות לא נאמר בהם מוב ובדברות האחרונות נאמר

נוקי ממון הלכה טו ועי׳ בהשגות ובמ״מ סמג עשיו סח טוש"ע ח"מ סי מי סעיף יט:

מש א מיי פי״ב מהלי

צ ב מיי שם הלכה א סמג שם טוח"ת שם: צא ג מיי פ"א מהלי גניבה הלכה ו: בב ד מיי פי״ד מהל׳ אבידה הל׳ א טוש״ע ח"מ סי' רנט סעיף א: ג' ה מיי' פי"ג מהל'

רולח הלכה א סמג עשין פ טוש"ע ח"מ סי רעב סעיף ח. ו מיי פי"ג מהלי שכירות הלי ב סמג לאוין קפד טוש"ע ח"מ סי

שלח סעיף ב: צה ז מיי' פ"ע מהלי כלאים הלי א סמג לאוין רסא טוש"ע י"ד סי רלו סעיף א וסעיף י: צו ח מיי׳ פ״כ מהלי שבת

סיי שה סעיף א: צו ט מיי שם וסמג שם טוש"ע י"ד סי' רלו

סמג עשיו הלו: שמו כ מיי פ"ט מהלי כלאים הלכה י סמג לאויו רפא טוש"ע י"ד סי

מוסף רש"י

אף כל חיה ועוף אף כי וכיוצא בהן. שנגח את האדם, דכתיב שמות כא) השור יסקל, וגמרינן בגזרה שוה שור שור משבת לעשות כל בהמה חיה ועוף כשור וכו שה, וענבים מחרלנים שזורעין החרלנים (ערובין בו:) ולד מולד וגפן מחרצו. למעוטי מים ומלח סג.). וגדולי קרקע. שכולן טונין וגדילין מן **דגיס** (לקמן סג.). אדם מותר עם כולו. ולמשוך. שלא אסרה תורה אלא שני מיני כלאים (חורה וד.). פפונאי. תלמידים שבפפונא. ומגו תתחיים שכפפותה, יהבו רב אחא בר יעקב. שהיה דר נפפונא כדאמר ופנינה לשם שמים נתכוונו דרשה רב אחא בר יעהב